

Jože Dular | Žganje

Klavžnik je bil tisto jutro na moč osat. Prav kakor teman oblak sredi soparnega popoldneva, ko človek ne pričakuje ničesar drugega kot to, da bo vsak hip zagrmelo in treščilo iz njega. Druge dneve je bil ob tem času že dobro uro s hlapcem v hosti, od koder sta vozila rklje na žago. Danes je pa kar naprej motovilil iz kuhinje v sobo in od tam spet v kuhinjo. Žena se mu je plašna in brez besede umikala izpod nog, ko pa je z nerodno kretnjo zbil z mize prazno latvico na tla, se le ni mogla več zdržati.

»Kaj nimaš oči, da mi tukaj napravljaš črepinje? V hosto pojdi rajši, saj vidiš, da te hlapec čaka!«

»Daj mir, ženska, ko ne veš, zakaj gre! Nikamor ne bova šla! Rklji bodo že počakali!« je jezno metal besede iz sebe.

»Kaj te je pa spet obsedlo?«

»Nič! Hlapcu reci, naj pripravi konja in voziček! Na občino grem in v mesto na glavarstvo! Bom videl, če bo enkrat red tod okoli, ali ga ne bo!«

»Jezus, Marija! Jure, se ti meša?«

»Meni ne, kvečjemu Frlugi! Pol vasi ti je že spravil na svojo stran! Sušilnica za sadje nam je bila obljubljena, čisto zmenjeno je bilo, da jo še ta teden pričnemo graditi, pa ti ta vražji koritar vse skupaj odrine po vodi! Seveda, tri žganjarske kotle ima, pa mu smrdi, da bi se mogoče brez dela prašili v ropotarnici!«

»Jure, pusti to stvar! Kaj se boš sam gnal, če je večina proti.«

»Zato, ker jo je nahujskal in podkupil! Tretjino manj bo zahteval pri litru kot lani, samo da bodo še vnaprej kuhali žganje pri njem!«

»Pa ga naj, če so tako neumni! Za naše bomo že na peči nasušili sadja, kot smo ga še zmerom.«

»Smo ga, pa ga zdaj ne bomo več! Sušilnico moramo dobiti! To, kar počenja Frluga in njegovi, ni samo neumnost, ampak greh! Pravi greh, ti pravim! Sadja je toliko, da se veje lomijo, pa ga hočejo spraviti v vino in žganje. Boš samo videla, koliko krvavih butic bo spet letos! Še treznemu ne bo ponoči varno hoditi okrog. Malo bo stopil po cesti, pa mu bo že kol pel po hrbtu. Saj veš, kaj so storili lani s Primoževim? Ne bi mu bilo treba iti pod zemljo, da se tisti večer niso napili pri Frlugi.«

»Bog se ga usmili!« je vzdihnila žena. »Pa kako nanagloma se je vse izvršilo. Malo prej je bil še na dvorišču, čez pol ure so mu pa že zvonili.«

»No, vidiš? Ne samo zavoljo nas, zavoljo vseh je treba s to stvarjo priti na čisto. Saj bodo ljudje vsi ponoreli, če bo šlo tako naprej.«

»Prav nič dobrega nas ne čaka!«

»Nič! Zato pa grem k županu in na glavarstvo. Podporo za sušilnico naj dajo! Pa h kmetijskemu referentu bom stopil in mu povedal, naj pritisne Frlugo. Kotle naj mu vzamejo, saj ni treba, da bi delal celo kupčijo z njimi!«

»Jure, nikar!« je zaskrbelo ženo. »S Frlugo čim manj! Še stori ti lahko kaj, če mu boš to napel.«

»Kaj mi bo storil? Mi kaj more?«

»Ga še ne poznaš, kakšen je! Če ti ne bo škodoval sam, bo pa koga najel. Kaj vse ne naredi pijan človek za denar!«

»Nič mi ne bo naredil, prav nič!« je Klavžnik urno odrinil njene zaskrbljene besede. »Nekaj moramo vendar ukreniti! Že to pot, ko je vso stvar s sušilnico potlačil, mu je zrasel greben čez mero, če se mu pa še zdaj nihče ne postavi po robu, ga pozneje še oblast ne bo ukrotila!«

Trdo je stopil po kuhinji in skozi vrata zakričal hlapcu, naj pripravi voziček, da se potegne v mesto.

»Jure, nikar!« ga je spet poprosila žena. »Manj ko imaš opravka s Frlugo in njegovimi, tem bolje bo zate in za nas. Saj vidiš, da jih je sama zavist, odkar gre nam malo bolj po sreči.«

»Briga me!«

»Tebe ne, mene pa! Jih že kar vidim, kako bodo spet stegovali jezike, če ti bo spodletelo. Za hišo se rajši zanimaj!«

»Občinski odbornik sem! Najprej vas, potem hiša! Me razumeš?« je kar srdito odsekal nazaj in stopil v kamro.

Žena je globoko vzdihnila in prinesla iz kota metlo in smetišnico, da pospravi lončene črepinje. No, še tega se zdaj manjka! Saj bi razumela moža, če bi se gnal za svojo korist, če bi mu vsa stvar vsaj malo hasnila. Pa se ji je zdelo, da vsega tega prav nič ni treba. Zakaj ne bi pri njih še zanaprej sadje sušili na peči, kot so ga do zdaj? Še vsako leto so ga imeli njuni otroci zadosti skozi do takrat, ko so dozorele prve češnje. Pa ga bodo imeli tudi zdaj in drugo leto in še potlej, če bo le Bog dal, da bo drevje dobro obrodilo. Frlugo in druge pa naj pusti pri miru! Če nočejo skupne sušilnice, je pa nočejo! Kaj zato, če jo imajo drugod! Saj imajo drugje tudi elektriko, pa je pri njih le nimajo!

Jezno je zamahnila z metlo, da so ji črepinje odletele izpod nog. Potlej pa jih je skoraj togotna spravljala spet skupaj in šarila z metlo pod omaro, kamor so odleteli posamezni kosci. Kaj se ne bi jezila, ko pa je čisto odveč ta nova skrb, ki si jo njen mož po sili rine na glavo.

Klavžnik je v zakmašni obleki stopil iz kamre. Še kratko suknjo, ki je visela na podboju, je vrgel čez rame, da ga ne bo mrzilo na vozu, potlej pa je za trenutek obstal pred ženo, kot da bi še enkrat pomislil, če se je res vredno voziti v mesto ali se ni.

»Grem, kot sem rekel, na občino in na glavarstvo! No, sicer bom pa že videl!« je dejal nekam odmaknjeno in sam zase.

»Seveda boš videl, ko ti bodo drugi odprli oči!« se žena ni mogla premagati.

»Jaz jim jih bom odprl, me razumeš? Vsem bom odprl oči! Frlugi pa še posebno! Tako na široko, da se mu bo še ponoči bleščalo!« se je nenadoma razvnel. Popravil si je suknjo, ki mu je zlezla z desne rame, in stopil čez prag na dvorišče.

Ko je počil po zraku bič in je voziček oddrdral na cesto, je žena zgrabila smetišnico s črepinjami in jih v velikem loku zagnala prav v sredo dvorišča. Sama ni razumela, čemu je to storila. Pa saj tudi moža ni mogla razumeti, to pot prav zares ne!

Klavžnik je bil na županstvu in pri kmetijskem referentu. Na obeh krajih so ga poslušali, malo zmajali z glavo in mu dali nekaj nedolčnih obljub. Tako lahko in gladko le ni šlo, kot si je prej mislil. O kakšnem stopanju na prste Frlugi referent prav za prav ni hotel dosti slišati. Žganjekuha je zaenkrat na kmetih dovoljena vsakomur in prosta davka, če pa morda Frluga dela kakšne nedovoljene kupčije ali kaj podobnega, se mora pa Klavžnik čisto drugam obrniti in ne nanj. Sam lahko ugotovi le to, da je žalostno, ker so ljudje tako samogoltni na pijačo, da jim je več za žganje kot za suho sadje, in da bo nekaj pač treba storiti, če ne zdaj, pa vsaj drugo leto, če bo spet tako dobra letina, kot je bila letos. Klavžnik je sicer ugovarjal, da je sadje po večini še na drevju in ni nikakor nič zamujenega, če dobe takoj podporo. Ko pa ga je referent vprašal, kdo bi jo prav za prav želel, in mu povedal, da je na banovini že na kupe prošenj zavoljo sušilnic in da imajo, kot vse kaže, pri teh prošnjah še največ uspeha sadjarska društva, je prišel Klavžnik v resno skrb. Sam nima denarja, da bi postavil sušilnico, podporo pa bi dobil morda šele čez pol leta, če bi mu jo sploh dali. Zato ni kazalo zaenkrat nič drugega, kot da se zbero pametni kmetje skupaj in ustanove sadjarsko društvo. Težko bo, to ve sam, toda zaenkrat bo ta pot še najprimernejša. Ko pa mu je referent obljubil, da bo sam prišel na ustanovni občni zbor, kjer bo ljudem razložil vse potrebno, je bil Klavžnik kar zadovoljen. Še to nedeljo jih bo sklical skupaj, v ponedeljek mu bo pa že lahko sporočil, kakšne pameti in volje so.

Tako se je Klavžnik tisti dan še dovolj prijaznega obraza vrnil iz mesta, kljub temu, da se je vsa stvar zasukala nekoliko drugače, kot si je prej sam predstavljal. Posebno zavoljo Frluge mu je močno hodilo navzkriž. No, pa saj bo navsezadnje novo društvo, če bo zares ustanovljeno, tudi njega precej oplazilo. Samo pričeti mora! Potlej se bodo tudi Frlugovi kotli sami od sebe posušili.

Klavžnik je resno začel. Od hiše do hiše je hodil, povprašal malo po vremenu, živini in pridelku, potlej pa je precej napel pogovor na sadje in sušilnico. Težko je šlo. V dveh dneh je dobil komaj štiri kmete na svojo stran, a kaj je bilo to v primeri z dvainpetdesetimi številkami, ki jih je štela vsa vas. Z njim vred komaj desetina, pa še ta slaba. Kot da bi se vse zaklelo proti njemu. Saj tistim bajtarjem, ki so imeli za hišo in ob zelniku nekaj skrivenčenih češpelj, niti zameril ne bi, ko pa niso imeli kaj sušiti in vrh tega jih je še Frluga tiščal v precepu s tistim žganjem in vinom, ki so ga imeli zapitega pri njem. Toda da se bodo celo tisti, ki so bili pred mesecem še vsi goreči za sušilnico, tako naenkrat ohladili, tega le ni pričakoval. To so bili pač svoje vrste ljudje in marsikdo je sicer vedel, da je ta stvar dobra, toda njegov ponos mu ni dal, da bi se upognil. Sprva se je res hitro ogrel za sušilnico, potlej je Frluga vse skupaj zmešal in je bil tudi on proti, zdaj pa naj naenkrat spet na ves glas zahteva sušilnico. To vendar ne gre! Besedo mora držati, čeprav je neumna. Bo rajši počakal, da bo videl, kaj bodo drugi storili.

Klavžnik in njegovi pa kljub temu niso odnehali. Še bolj zagrizeno so pritisnili na sosede, tako da so tisto soboto, preden je bil sklican skupni sestanek, imeli že tretjino ljudi na svoji strani. Frluga je besnel, na vse kriplje se je trudil, da bi obdržal okoli sebe čredo, ki se mu je zmerom bolj raztepala narazen. Ljudje pa so govorili dvoumno, zdaj so bili za sušilnico, zdaj zopet proti, tako da nazadnje niti Frluga niti Klavžnik nista vedela, ali se njuna stranka množi ali drobi.

Drugi dan je bila nedelja in razburjenje in negotovost je še narasla. Vse je bilo razdraženo kot mravljišče, če dregneš vanj s palico. Do večera, ko se bodo zbrali pri Trtniku, so morali izrabiti vsako minuto. Slehernega glasu, ki bi nasprotniku pomagal do zmage, je bilo škoda.

V poznih popoldanskih urah se je vse skupaj nekoliko pleglo, toda vsakemu se je zdelo, da je to le tišina pred viharjem, ki se bo razvnel še tisti večer. In res so se prêcej, ko je zazvonilo avemarijo, od vseh strani podvizale temne sence k Trtniku. Ni še cerkovnik spustil vrvi malega zvona, s katerim je pozvonil k svetemu Florijanu, da bi vso vas varoval požara in njene prebivalce pregorečih strasti, pa je že bila vsa prostorna Trtnikova soba polna mrkih in razvnetih obrazov, tako polna, da so se možje v gneči že suvali s komolci in so morali zadnji prišleci ostati že med podboji in zunaj v veži. Bilo je že zdaj toliko šumenja in hrupa, ki so ga delali Frluga in njegovi okajeni pristaši, da je Trtnik prinesel vse tri zvonce, ki jih je pozimi natikal konjem na njihovo opremo, da jih je z njimi nazadnje vendarle preglasil in naredil za silo mir. Komaj pa je spregovoril Klavžnik, je znova nastal hrup, tako da je moral ob njegovih besedah zmerom peti zvonec, pa jim je še govornik končno le s težavo povedal in raztolmačil svoje misli in

naštel vse prednosti in koristi, ki jih bo imela vas od moderne sušilnice. Ko pa je omenil kmetijskega referenta, ki jih bo najbrž prihodnjo nedeljo obiskal, je Frluga treščil s pestjo po mizi in zakričal: »Možje, ne poslušajte ga! Od mestnih škricev je podkupljen!«

»Kdo je podkupljen? Povej!« je vzrožil Klavžnik.

»Ga vidite? Zdaj še sprašuje kot neveden otrok! Kdo je pa repil in se lizal okrog gospode na glavarstvu? Sem se mogoče jaz ali se je on?« je Frluga vpil v hrupu, ki je nastajal na obeh straneh. »Toda povem ti, Klavžnik, tebi in vsem tvojim: škrici nas ne bodo!« je kričal naprej in s pestjo pribijal ob mizo svoje besede.

»Frluga, za jezik te bom prijel! Odgovor boš dajal za vse besede, ki si jih zdajle zinil, če jih precej ne prekličeš!« se Klavžnik ni mogel več premagati.

»Kar je res, je res!« je Frluga kričal nazaj. »Kmetijskega referenta ne maramo in konec besedi! Ga predobro poznam! Meščan je, kot so drugi! Z njimi vred nam je nevoščljiv za žganje! Kaj misli, če ga sam ne more pridelati, da ga zato mi ne smemo, ali kaj? E, prebito se moti, če je take pameti!«

»Frluga, tukaj smo zbrani zavaljo sušilnice in ne zavaljo žganja! Na nobena stranpota ne boš uhajal s svojimi besedami!« ga je že ves zahripan od večnega vpitja miril Trtnik in potresal z zvonci po zraku, da bi se unesle razgrete glave.

»Seveda, zavaljo sušilnice smo se zbrali!« so pritrjevali Klavžnikovi pristaši.

»Ne maramo je!« so vpili nasprotniki.

»Dol s sušilnico, pravim tudi jaz!« je spet zagrmel Frluga. »Referent je škric in naj se ne vtika med nas, ki smo kmetje! Mi že sami vemo, kaj je za nas dobro in kaj je prav! Če je v starih časih skoraj vsaka hiša imela svojo sušilnico, pa so jih potlej že naši očetje opustili, so že vedeli, zakaj so to storili.«

»Neumni so bili!«

»Bolj pametni kot vi vsi skupaj! Zato so pustili sušilnice, ker so vedeli, da gre žganje v denar, zato ker žganje daje moč, zato —«

»Frluga, lažeš! Knjige beri, pa boš videl, kaj ti one povedo!« se je razburil Klavžnik.

»Ne bom nič bral! Knjige pišejo škrici in škrici lažejo!« je oni sekal nazaj. »Zato pravim, da z vaško sušilnico ne bo nič! Kdor pa hoče na vsak način zvečiti tisto jabolčno in hruškovo usnje, naj si jo pa kar sam postavi. Z našim denarjem si je ne bo!«

Frlugove besede so padale težko in trdo, da je Klavžnik skoraj obupal, da bo imel spričo njih kaj uspeha. Takrat pa je kot plamen šinil pokonci stari Primož, ki doslej niti ust odprl ni.

»Frluga, molči! Če ne bi bilo tvojega prekletega žganja, bi tudi moj sin ne ležal danes pod zemljo. Samo na njega se spomni in čvekni potlej še eno, če te ni sram!«

Frluga je zamahnil z roko. »Briga me ta stvar! Zakaj se jim pa nastavlja?«

»Ste ga slišali?« se je razhudil Primož. »Zavoljo njega se lahko vsi pobijemo in zginemo v krtovo, samo da bo sam od tega imel dobiček! Zapomnite si, ljudje, kaj je zdajle rekel!«

Med zbranimi se je začelo mrmranje in marsikatera pikra je zletela na Frlugov račun. Saj so vsi vedeli, da je Frluga zmerom govoril, da bo treba temu in onemu, ki ni trobil v njegov rog, malo pretipati kosti. In da so Primoževega tisti večer spravili na oni svet, je v nemali meri prav njegova zasluga. Zato je zdaj zmerom bolj naraščalo godrnjanje in v tem nezadovoljstvu so se kar majale in tonile prejšnje navdušene Frlugove besede. Ko pa je nekaj kmetov zahtevalo, naj ga postavijo pod kap na hladno, je Klavžnik, ki je spoznal, da je Frlugov položaj zdaj precēj omajan, izrabil nastalo priliko in zahteval glasovanje, da vsakdo odkrito pove, ali je za sušilnico ali proti nji. Nastalo je novo vpitje in kričanje in Frlugovi so že hoteli oditi, da jih ni zadržal sam Frluga.

»Nikamor ne greste, zdaj ko stojimo pred zmago! Dol s sušilnico in škrici!« je kričal in opletal s pestmi nad glavo. »Klavžnik, poslušaj! Če zmaga vaša stran, postavi sušilnico vsa vas, če pa dobimo mi, nam plačate dvajset litrov žganja! Velja, Klavžnik?«

»Ne, stavili ne bomo ničesar!« je bil ta kratek.

»Potlej gremo!«

»Pusti ga, naj velja njegova, zmaga je itak naša,« je Trtnik prigo-varjal Klavžniku.

Klavžnik je okleval. Šele ko se je Frluga resno odločil, da bo šel in je že stal med vrati, je popustil. Kar na hitro so vse pripravili. Trtnik je razgrnil list, na katerem je bilo popisanih vseh dva in petdeset hiš in njihovih lastnikov, zdaj pa je moral vsak gospodar ali njegov zastopnik jasno povedati, na katero stran se je nagnil. Vsa stvar je šla še dovolj urno izpod rok, kljub odobravanju, prerekanju in vpitju, ki je nastalo vselej, kadar je kak dvomljiv glas zdrknil v drug tabor, kot so morda spočetka pričakovali. Posebno pri Brodarjevem glasu je bilo kričanja in malo je manjkalo, da se ni Frluga s pestmi pognal vanj, ker ga je Brodar, kot je kričal ves razpaljen, v tako važnem trenutku izdal. Pri vsaki novi številki se je poslej stanje za Frlugo slabšalo in le sem pa tja je cepnil zanj kak glas, tako da so ob koncu videli, da je dobil Klavžnik ena in trideset glasov, Frluga pa niti polovico toliko, kajti sedem gospodarjev, po večini kajžarjev, sploh ni prišlo na sestanek

in je potemtakem Frluga odnesel le štirinajst glasov. Zato se je ta pridušal, da bo tisto pisanje raztrgal, ker so ga ogoljufali, da bo vse potolkel in da bo vsej vasi nakljub kupil še tri kotle; kričal je in razsajal tako dolgo, dokler ga niso štirje kmetje zgrabili in ga prav nemilo treščili skozi vrata. Ko pa je zmanjkalo Frluge, so na mah izginili tudi njegovi. Kot čreda brez ovna so udrli za njim.

Soba pri Trtniku se je počasi izpraznila. Le gospodar, Klavžnik in še trije kmetje so ostali, da se domenijo, kako naj s svojimi pristaši ustanovijo prihodnjo nedeljo sadjarsko društvo, kako naj naredo prošnjo za podporo in sploh uredijo vse potrebno. Res bo še nekaj skrbi, pa naj jih bo! Da so le do tu srečno privozili! Zmaga je njihova!

Pozno v noči je Klavžnik odšel proti domu, ki je ležal onkraj vasi. Kar po bližnjici je stopil, kot po navadi. Bil je zadovoljen, da so se mu ustnice kar same krožile v smeh, in polglasno je požvižgaval kot nekoč, ko je bil še mlad in je prav po tej stezi hodil pod dekletovo okno. Kot da bi od nje prebiral vse svoje tekmece, mu je bilo pri srcu. Kaj mu ne bo, ko pa se je sam Frluga, ki se je štel za prvega vaškega veljaka, upognil pred njim. No, na tak uspeh snoči še v sanjah ni mislil.

Z dolgimi koraki se je spešil po poti, ki jo je bolj čutil kot razločil. Naenkrat je nekaj zašumelo in komaj vidna temna senca je hušknila čez pot in se prihulila v grmovje.

Klavžnik je za trenutek obstal, prisluhnil in stopil naprej.

»Kdo je?« je vprašal trdo in dvignil svojo palico predse.

Votel udarec je zabobnel. Kot da bi se mu drevo sesulo na rame, se je Klavžnik ukrivil pod njim. Zamahnil je s palico okrog sebe. Takrat mu je priletel drugi udarec naravnost na glavo. Zasvetilo se mu je pred očmi, nato pa se je kot izpodsekan prevalil po poti.

»Hudič, zdaj žvižgaj!« je nekdo siknil skozi zobe in zamahnil v tretje. Klavžnik je še zastokal, potlej pa so padali udarci, kot bi se vsa hosta zrušila nanj.

Klavžnik je že teden dni ležal v bolnišnici. Eno rebro je imel zlomljeno, v glavi mu je brnelo in zbit je bil, da se je prve dni komaj obračal v postelji. Orožniki so poizvedovali za neznanim napadalcem, toda uspeha ni bilo nobenega. Klavžnik ga sam v temi ni spoznal, niti ga ni razločil po glasu; kakih posebnih sledov pa tudi na tistem kraju samem ni bilo, kajti zemlja je bila takrat suha in udelana. Glavni sum je padel na Frlugo, dokazati pa mu niso mogli ničesar, razen onih besed, ki jih je kričal takrat pri Trtniku, da bo namreč potolkel in pobil vse po vrsti. Nekateri so bili za to, da se mu njegov predolgi jezik prikrajša na sodišču, potlej pa so na prigovarjanje mirnejših to misel opustili. Pijan je bil takrat, kot je zmerom, in kdo bi se še na sodišču bodel s pijancem.

Klavžnikovka je hodila k možu v bolnišnico in tarnala ob njegovi postelji. Da bi ga lahko še ubili, je tožila, da bi šlo potlej vse gospodarstvo v nič, da bi vseh petero otrok lahko postalo sirote in da ji nazadnje ne bi preostalo nič drugega, kot da jih pošlje po svetu služiti za hlapce in dekle. Vzdihovala je, da bi jo Klavžnik ob takih prilikah rajši nosil, kot poslušal, in ni bilo nič čudnega, da je na koncu skoraj zmerom vzrožil in je malo manjkalo, da je ni nagnal domov. Kaj bi mu tukaj pela, kaj bi vse nastalo, če bi njega do smrti potolkli. Niso ga, na bolje se mu obrača, v nekaj dneh bo že zapustil bolnišnico, potlej pa se bo hitro zasukalo. Rajši naj pogleda doma, da bo vse v redu, da se ne naredi kakšna kvar pri hiši in Trtnika naj podreza, da bo sušilnica že pod streho, ko se vrne. Ljudje so z obiranjem sadja v glavnem že pri kraju, le češpelj še niso pospravili, zato bo treba s sušenjem kar brž začeti.

Res so bili z zidanjem končali prej, kot so mislili. Štiri in dvajset les je imela nova sušilnica in osem in štirideset mernikov sadja se je lahko hkrati sušilo v nji. Neki zidar iz mesta je prevzel delo in jo postavil čisto po načrtu, ki so ga prejeli od kmetijskega referenta. Polovico stroškov je prispevala vas, drugo polovico pa bo krila banovina in občina.

Klavžnik, ki se je medtem že vrnil domov, je prve dni presedal samo ob sušilnici. Za trdo delo je bil še preslab, pa veselilo ga je, ko je takole zapisoval vse tiste, ki bodo v prihodnjih dneh prišli s sušenjem na vrsto, in hkrati računal dobiček, ki ga bo po njegovem tja do zime vrgla sušilnica. Še precejšne koristi bodo imeli od nje, zakaj že zdaj so kmetje iz sosednjih vasi priglašali cele vozove sadja, kar bo prineslo marsikateri stotak v njihovo blagajno.

Tudi sadjarsko društvo, ki so ga ustanovili prêcej prihodnjo nedeljo po tistem zborovanju, ko je Frluga propadel, se je naglo razmahnilo, kajti člani so imeli velike prednosti ter znaten popust in se je zato njihovo število večalo iz dneva v dan.

Frluga se je sušilnice izogibal kot vrag križa. Niti enkrat ni šel pogledat, kakšna je vsa stvar znotraj, čeprav ga je mikalo, da bi videl, kako suše po novem načinu tisto »vražje usnje«, ob katerem si pošten človek še zobe polomi. Tudi zabavljaj ni več tako, vsaj javno ne, zakaj predobro je vedel, da so mu nekateri obljubili, da bo v bodoče imelo zadnjo besedo sodišče. Ti so tudi silili Klavžnika, naj nastopi proti njemu, toda ta ni hotel o tožbarjenju ničesar slišati. Ga bo že Bog kaznoval, če bo Frluga kazni potreben, je dejal, sicer se pa ni zanj brigal dosti več kot za lanski sneg.

Zima je prihajala zmerom bliže. Trava je bila popaljena od pogostih slan, mrzle sape so klicale burjo, vodé so se učistile in v vrhovih dreves

je frfotalo zadnje listje, kot da bi se drobne ptice ujele v zanke. Mošt se je spremenil v vino, kmetje so odtolkli vehe pri sodih, v katerih so se že tedne dolgo parile tropine, in jih vozili k Frlugi. Takrat so spet oživel njegovi kotli. Ni sicer kupil treh novih, kot je kričal takrat pri Trtniku, toda iz starih treh se je prve dni noč in dan v tankih curkih izginjala v velikih lončenih vrčih sladkobna, žgoča pijača, ki je premamila vsakega, ki je stopil v prikletje, da jo je nehote nastregel v kozarec in zvrnil vase. Dober je bil ta letošnji pridelek in Frluga je bil zadovoljen kot že dolgo ne. A že proti koncu drugega tedna se mu je zresnil obraz. Tretji kotel je usahnil, ker ni bilo tropin. Da bi že prvi teden kuhal žganje samo v dveh kotlih, se mu ni primerilo še nikoli, odkar je na veliko začel z žganjekuho. A da bi se to moralo zgoditi letos, ko je bila sadna letina dobra, da ne pomni take, mu res ni šlo v račun. Sam je stopil po vasi, da bi ljudem povedal, da je že začel s kuhanjem žganja in mu naj kar pripeljejo tropine. Dosti uspeha pa tedaj ni bilo niti potem, ko je dal to oznaniti pri cerkvi. Kmetje, ki so še lani kuhali žganje pri njem, so letos po večini sadje posušili, kar pa jim je ostalo tropin pri moštu, so jih zalili za jesih. Frluga je bil ves besen. Torej je le sušilnica kriva, da bodo letos še pred božičem vsi kotli suhi. No, lepo sta mu nakretila Klavžnik in Trtnik!

Frluga se je tako spozabil v jezi, da je javno govoril, da bo zažgal sušilnico. Žena ga je komaj mirila. Le kaj bi mu to koristilo? Zaprli ga bodo, plačal bo, kotli pa bodo vseeno prazni. Pamet naj rabi in ne sili z glavo skozi zid.

Tisti dan, ko bi moral opustiti še drugi kotel, so mu iz sosednje vasi pripeljali tri vozove tropin. Frluga je bil od veselja ves iz sebe. Torej le še ni vse tako pri kraju, kot se je zdelo. Vse tri kotle je dal pripraviti. Še bo tekla žgana pijača!

Ko so mu vozniki povedali, da imajo pri njih še nekateri nekaj tropin, se je še isto popoldne odpravil tja. Če se mu ponudi prilika, je prav zares ne sme izpustiti iz rok.

Medtem je imel Frlugov hlapec polne roke dela. V prikletju je pod kotli gorelo, da je bila voda, skozi katero so bile napeljane cevi, kar naenkrat topla in se je moral pošteno podvizati, da je sproti donašal mrzle iz vodnjaka. Pa še Frlugov štiriletni Tonče, ki se mu je opletal okrog nog in med kotli, mu je bil v napoto, kot da res ne bi bilo nikjer drugje prostora zanj. Seveda, mrzlo je zunaj, tukaj v prikletju pa je gorko, ko gore kar trije ognji. Še zadušil bi se človek, če bi ne bila vrata odprta.

Tonče, ki je bil že dopoldne od samega pokušanja ves motoglav, je popoldne spet prišel. Saj prav za prav ni pil, samo včasih je počenil in stegnil svoj jeziček pod drobni, žgoči curek, da mu je liznil čezenj.

Malo ga je zapeklo, nato pa se je zasmejal in ves radosten zamlaskal z jezikom. Hotel je biti velik in junak! Samo enkrat mu je hlapec branil, pa mu je potem Frluga prepovedal, da bi se mešal v fanta. Naj pije, saj žganje krepí in fant bo že sam vedel, kdaj ga ima zadosti, mu je takrat zabrusil. Od tedaj ga pusti pri miru in se samo še smeje, če vidi, kako se Tonče ziblje po prikletju in kako se navadno prevali po tleh, ko hoče prestopiti prag. Zavaljo njega si fant lahko razbije tudi nos, če si ga ravno hoče.

Tisto popoldne se je Tonče precèj sukal okrog kotlov, potlej pa je kar na lepem izginil. Zvečer, ko ga je prišla mati iskat, so ga pogrešili. Naenkrat je bila vsa Frlugova hiša pokonci. Mati, vse tri sestre in služinčad so ga iskali. Vse kote so pretaknili. Bil je edinec in Frluga, ki ga je dobil v letih, ko je že sploh obupal, da bo kdaj imel sina in naslednika na domu, bi ponorel od žalosti, če bi vedel, da se mu je kaj zgodilo. Spraševali so hlapca. Toda ta ni vedel povedati ničesar. Da je popoldne pač bil pri njem, ko pa je šel k vodnjaku po vodo in prišel nazaj, ga ni bilo več.

Frlugovka je kot brez uma begala iz kuhinje v sobo, od tam v kamro in na podstrešje, v klet in kaščo, na skedenj in pod kozolec; vse je pretaknila, a Tončeta ni bilo nikjer. S svetilkami so preiskali potok, ki je tekel nedaleč za hišo, klicali so ga in vpili, a odziva ni bilo. Vse so zopet pretaknili skraja, stikali pri sosedih, spravili skoraj vso vas pokonci in že obupavali, da bi ga to noč še dobili, ko je prihitel osemletni Rošev Tine in povedal, da se Tonče na njihovem podu kar zvija od bolečin. Da niso mogli nobene besede spraviti iz njega, da samo stoka in ga je skoraj strah poslušati. Neko steklenico ima pri sebi. Zdaj sta že oče in mati pri njem. Krvav pa ni nič in so ga morda samo otroci nabili, je pravil ves razgret.

Frlugovka je zavriskala v zli slutnji in se na vso sapo pognala k Roševim. Za njo pa hčere in vsi ostali, tako da je bilo v dobri minuti skoraj pol vasi zbrane pri Roševi hiši, ki je ležala precej odmaknjena od ceste v plitvi grapi.

Ko je Frlugovka zagledala otroka, je vedela, da je bil njen strah resničen. Kot brez uma je planila k njemu in ga v joku klicala in stresala za njegove drobne, mrzle roke. V obraz pa je gorel, bil je že ves modrikast, pene so mu uhajale iz ust in v velikih bolečinah se je samo zvijal in presunljivo grčal. Vlivali so mu mleko v usta, dajali mrzle obkladke, ga škropili z vodo; krči pa so kljub vsemu postajali še hujši, zmerom hujši, dokler se niso naenkrat umirili, postajali so vedno slabši in le komaj vidno mu je še drgetalo telo.

»Jezus, usmiljenje! Umira!« je skoraj blazno kriknila mati in se vrgla nanj.

Ženske so pričele moliti rožni venec.

»Pri kraju je z njim! Nalokal se je žganja, da bi ga celo odrasel človek težko prenesel,« je zinil star možak tjavdan. »Cel frakelj so našli pri njem na podu.«

»Vsega menda vendar ni spil?« se je tiho oglasila neka ženska.

»Menda ne, toda za svojo smrt ravno zadosti.«

»Bog se ga usmili!«

»Sile mu ni. Zdaj že pleše z angelci,« je oni dejal pol resno in pol v šali.

Mater so morali s silo odtrgati od mrtvega otroka.

Pozno ponoči se je vrnil Frluga. Ko je začul jok iz hiše in zagledal svojega edinca na mrtvaškem odru, je hotel z nožem nad hlapca in domače. Sosedje so ga komaj razorožili. Potlej se je zgrudil in prečul vso noč ob sinovem truplu.

V jutru je zastrmel v mrtvi Tončeto obraz. Gledal je trudno zaklopljene očke, v zadnjem krču bolestno ukrivljena usta, drobne prste, ki so se zagrizli v kožo na obeh rokah. Gledal je njegova mala lica, ušesa in svetle lase, da se mu je zdelo, kot bi nekdo zatega zrnja nasul okrog otrokove glave. Gledal je sina-edinca, ki je bil včeraj še živ in je danes mrtev, sina, ki ga ne bo imel nikoli več.

Dolgo ni premaknil očesa od njega, potem pa je vzel oljkovo vejico, jo namočil v blagoslovljeno vodo in ga trikrat pokropil.

Po prstih je stopil iz sobe in si v veži otrl oči. Niti zapazil ni žene, ki je vsa neprespana in objokana slonela v kuhinji ob peči. Ko je odprl vrata, je nekje na vasi pel petelin in prvi dan je komaj vidno odrival noč. Zaprl jih je za sabo in stopil čez dvorišče v prikletje. V prostoru je bilo vroče in skoraj soparno. Na edinem oknu so se na zarošenih šipah lepili vodeni curki. Ob steni so stali trije ugasli kotli. Kot v pritepene pse je buljil vanje. Potem se je ozrl naokrog, ko pa ni našel tistega, kar je iskal, je šel v drvarnico. S sekiro v roki se je vrnil. Stopil je na sredo prikletja, pomeril s sekiro, jo dvignil visoko nad glavo in jo nato v sunkovitem zamahu treščil v bakreni kotel, da je pločevina široko zazijala. Izdril jo je in znova udaril po veliki pletenki, da je steklo tenko zazvenelo in se je sladkomamljiva pijača kot potok razlila po tleh.

»Preklete žganje!« je bruhal iz sebe in s čevljem zdrobil stekleno črepinjo pred seboj. Potlej se je sesedel v kot in topo zastrmel v okno, skozi katerega se je plazil dan.

V sobi pri mrličku pa so dogorele prve štiri sveče.